

Oglinda lui Eminescu

Cu totii stim ce este o oglinda: un obiect din metal sau sticla, de diferite forme, avand o fata acoperita cu un strat metalic ce formeaza o suprafata neteda si lucioasa care are proprietatea de a reflecta razele de lumina si de a forma astfel, pe partea lucioasa, imaginea altor obiecte. Oglinda poate fi reprezentata si de suprafata unei ape curate si limpezi, de o gheata neteda si lucioasa sau de o placa de marmura, dar si de multe alte obiecte cu insusirile descrise mai sus.

Oglindirea este un fenomen natural si el exista de cand lumea. Ptolemeu a fost primul care a expus o teorie a oglinzilor si a refractiei luminii, iar despre Arhimede se spune ca ar fi aprins corabiile dusmane cu ajutorul unor oglinzi care concentrau razele soarelui. Experienta acestuia a fost dovedita prin anul 1747 de catre invatatul Buffon, in preajma Parisului.

in legatura cu acest fenomen exista o multime de lucruri cunoscute, dar si multe intrebari care nu si-au gasit nici astazi raspunsul. Oglinda inverseaza stanga cu dreapta, dar nu si susul cu josul. Acest fenomen paradoxal a nascut vii controverse, mai ales ca pot fi construite si oglinzi care sa nu inverseze imaginea. Matematicianul american Martin Gardner a descris in articolul sau Stang sau drept? publicat in volumul Amuzamente matematice o cale simpla de a confectiona o oglinda "ciudata": se aseaza doua oglinzi obisnuite astfel incat sa formeze un unghi drept. Daca se roteste aceasta oglinda cu 90 de grade imaginea va inversa partea de sus cu cea de jos.

Sub diferite forme fenomenul de oglindire este considerat uneori un miracol, pentru ca insasi lumina este inca un miracol. Unele consideratii filozofice au legatura cu acest fenomen iar intelegerea lui ar putea aduce multe lamuriri. Alice din tara minunilor spunea despre imaginea obiectelor din oglinda ei ca "merg pe cealalta cale". De-a lungul timpului toti marii scriitori ai lumii s-au inspirat cu prisosinta din acest izvor.

Julien Eymard, in ampla sa lucrare intitulata Tema oglinzii in poezia franceza, distinge doua mari perioade: evul mediu, cand oglinda metalica avea dimensiunile fetei umane, si romantismul, cand oglinda de sticla capata statura umana. Autorul studiului descopera si unele coincidente care il determina sa-si puna intrebarea daca tehnica sticlei a contribuit la orientarea poeziei clasice spre exactitate si claritate. intre cele doua epoci de cultivare asidua a temei oglinzii a existat un interval de trei secole "clasice" in care oglinda este reflectata in literatura franceza doar in scurta perioada a barocului.

in poezia romaneasca, mitul oglinzii ocupa un loc central si apare sub cele mai rafinate forme la Eminescu. in poezia sa oglinda este prezenta deseori intr-o perspectiva cosmica. Rolul ei este acela de a reduce dimensiunile cosmice, de a impreuna spatii si de a transpune ca un obiect de apropiere. Lentilele nu exista sau nu sunt importante, ci doar fenomenul de reflectie ca atare este cel vizat. Oglinda apropie lumi separate de distante enorme, atat spatial cat si temporal.

Cat stia Eminescu despre fenomenul fizic de oglindire? George Calinescu spunea ca: "Eminescu nu era insa, hotarat, un om de stiinta si nici macar un cunoscator sistematic al vreunei discipline, ci numai un amator vag de profunditate.". Totusi, fenomenul ca atare este foarte des intalnit in poezia sa. Eminescu, "sfantul preacurat al ghiersului romanesc" cum il numeste Tudor Arghezi, este constient de puterile magice ale oglinzii. De aceea el le multiplica si le gaseste in fiecare obiect luminat din jurul sau.

Oglinzile preferate ale lui Eminescu sunt: lacul, izvorul, apa in general, dar si luna, marmura, gheata si, desigur, oglinda propriu-zisa. in acelasi timp poetul vizeaza si lumi duale, simetrii si asimetrii, jocuri de umbre si lumini care transpun imagini paralele deosebit de sugestive. in perioada iluziilor si idealurilor tineresti poetul s-a exprimat prin tonalitati majore, culori vii si lumini curate. Poezia tineretii - tanjind dupa bucuria clipei de dragoste si implinirea iubirii desavarsite - abunda de vegetatie si vesnice sclipiri de ape. Prezenta constanta a apei in ipostaza de lac sau izvor este caracteristica acestei perioade. Apa joaca un dublu rol in imagine: unul coloristic, sprijinind jocul de valori plastice, plin de lucire fina si tremuratoare in intunericul padurii, si unul sonor, de acompaniament al starilor sufletesti.

Lacul reprezinta probabil cel mai mirific obiect al oglinzirii in poezia lui Eminescu. Cu apa sa linistita, el participa in mod aproape firesc la reflectarea cerului senin: "in lacul cel verde si lin Resfrange-se cerul senin," (Frumoasa-i - 1866). in Craiasa din povesti apa aduce alte virtuti plastice: "Langa lac, pe care norii Au urzit o umbra fina, Rupta de miscari de valuri Ca de bulgari de lumina...". La fel si in Lacul: "Lacul codrilor albastru Nuferi galbeni il incarca; Tresarind in cercuri albe El cutremura o barca".

Lacul scilipeste adesea, oferind un miraculos joc de lumini, iar unduirile apei sale par un leagan al intregului univers: "Tresarind scanteie lacul si se leagana sub soare;" (Freamat de codru - 1879). Stelele nu se vad intotdeauna pe cer, ci direct pe pamant, aproape de eroi, mereu reflectate de apele lacului: "Ce mi-i vremea, cand de veacuri Stele-mi scanteie pe lacuri," (Revedere - 1879). Lacul poate fi adanc, dar mereu neted. El poate reflecta si zane: "in lacu-adanc si neted, in mijlocul de lunge Parea ca vede zane cu par de aur ros." (Codrul si salon).

Ce este mai potrivit decat un lac pentru a oferi imaginea oglinzita a unui castel? "in lac se oglinda castelul. A ierbii Molatece valuri le treiera cerbii." (Diamantul nordului - Capriccio). Conform unui principiu care spune ca drumul razei de lumina nu depinde de

sensul ei de propagare, cunoscut in fizica sub denumirea de principiul reversibilitatii drumului razelor de lumina, imaginea poate fi privita ca izvor si invers, izvorul ca imagine. Eminescu ofera retete proprii cu privire la magia apelor unui lac. Pentru a intrevedea un chip e nevoie sa privesti cum apa se scurge in cercuri, sugerand unde subtile, in special apa lacurilor, mereu limpede si curata, purtatoare permanenta a minunatei proprietati de a oglindi lucrurile: "Ca sa vad-un chip, se uita Cum alearga apa-n cercuri, Caci vrajit de mult e lacul/De-un cuvânt al sfintei Miercuri"(Craiasa din povesti-1876).

Refractia luminii este un fenomen des surprins in poezia eminesciana. Cerul se rasfrange in apa lacului pana in adancul acestuia: "Ca cerul ce priveste-n lac Adancu-i surprinzandu-l." (Sa fie sara-n asfintit - 1882). Luceferii din ceruri sunt prieteni ai iubirii poetului la care sunt partasi impreuna cu undele lacului: "Din cerurile-albastre Luceferi se desfac, Zambind iubirii noastre si undelor pe lac." (Din cerurile-albastre). Lebada, asociata uneori cu lacul, pluteste pe undele acestuia. Undele sunt asemuite cu niste oglinzi:

"Aripile-i albe in apa cea calda Le scaldă, Din ele batand, si-apoi pe luciul, pe unda d-oglinde Le intinde: O barca de vant." (Lebada).

Asa cum sustine Slavici, poemul Scrisoarea IV (1881) a fost inspirat de lacul de langa castelul Otetelesanu, la care iese poetul cu Maiorescu, Slavici si altii. Acest lac aduna pe atunci apa din cateva izvoare domolite in fantani si mici cascade. in prima parte a poemului cadrul este bogat in jocuri de umbre si lumini intamplate intre castel si lac, in miscari molcome taiate de lebede pe unde, in respirarea apelor. Luminile lunii sunt insotite de sunete delicate, apele, padurile si luceferii participa la aventura indragostitilor porniti in plimbarea linistita pe lac. Razele prin care se petrece refractia luminii prin undele lacului poarta cu ele vesnicia imaginii: "Sta castelul singuratic, oglindindu-se in lacuri, Iar in fundul apei clare doarme umbra lui de veacuri. Se inalta in tacere dintre raritatea de brazi, Dand atata intunecare rotitorului talaz."

Dualitatea imaginii pe care o reprezinta oglinda este intalnita aproape pretutindeni. Desi dincolo de oglinda se afla o lume virtuala, ea este simetrica lumii reale in care traim iar imaginea reflectata este adeseori cea care ne arata exact asa cum suntem, dar ne ofera si perspectiva unei constructii noi. Shakespeare spunea intr-un sonet: "Privindu-te-n oglinda spune-i celui ce te repeta, ca e timpul-acuma alt chip s-aduca-n lume, ...".

Vesnicul prieten al poetului, izvorul lui Eminescu este si el un obiect al reflectiei luminii, prin care iti poti afla imaginea proprie prin oglindire: "si Narcis vazandu-si fata in oglinda sa, izvorul, Singur fuse indragitul, singur el indragitorul. si de s-ar putea pe dansa cineva ca sa o prinda, Cand cu ochii mari, salbatici se priveste in oglinda, Subtiindu-si gura mica si chemandu-se pe nume si fiindu-si sie draga cum nu-i este nime-n lume..." (Calin - file din poveste - 1876). Izvorul participa direct la implinirea iubirii, imbiind el insusi iubita la oglindire in apa sa limpede pentru a-si admira frumusetea si a-si reflecta visatoarele sentimente: "Se intreaba trist izvorul: Unde mi-i craiasa oare? Parul moale despletindu-si, Fata-n apa mea privindu-si, Sa m-atinga visatoarele Cu piciorul?". in poemul Freamat de codru (1879), izvoarele pot fi si zgomotoase, dar soarele, ale carui raze pot patrunde undele acestuia, imbie la o placuta imagine de vis: "Din izvoare si din garle Apa suna somnoroasa; Unde soarele patrunde Printre ramuri a ei unde, Ea in valuri sperioasa Se azvarle".

Apa, din orice sursa ar proveni - izvor, rau, lac, ploaie - apare ca fiind cel mai sugestiv obiect care detine proprietatea de oglindire. Lucirile argintii ale acesteia sunt completate de culori intense. Trecerea de la o imagine la alta se face treptat, intr-o cadenta care inspira linistea si apasarea, atenuate de culori imbietoare. De exemplu, floarea de tei - cu suggestia caderii ei in ploaie - face trecerea de la sclipirea argintie la un vegetal colorat. De altfel, ea e o prezenta aproape permanenta in poezia eminesciana de tinerețe, sugerand elemente coloristice, dinamice (caderea si troienirea) si olfactice.

in Egiptul (1872) legenda batranului fluviu este purtata in timp mereu impreuna cu oglinda: "Nilul misc-a lui legenda si oglinda-i galben-clara Catre marea linistita ce ineaca al lui dor", iar magul priveste, intr-o oglinda de aur, cerul care ingramadeste mii de stele. Desi mic in raport cu dimensiunile cosmice in care se integreaza, magul scruteaza cai tainice, iar cu varga sa fermecata traseaza drumuri descoperite numai de el, samburele lumii, frumusetea, bunatatea si dreptatea: "in zidirea cea antica, sus in frunte-i turnul maur, Magul priivea pe ganduri in oglinda lui de aur, Unde-a cerului mii stele ca-ntr-un centru se adun. El in mic priveste-acolo caile lor tainuite si cu varga zugravesce drumurile lor gasite: Au aflat samburul lumii, tot ce-i drept, frumos si bun". in lungile unde ale Nilului se reflecta tulburate stelele, in timp ce luna arginteste frumusetea intregului Egipt antic. E nevoie de o suprafata neteda si lucioasa dar si de o sursa de lumina pentru ca proprietatea de reflectare sa se intample.

Argintul este considerat metalul cu cele mai bune proprietati de reflectare: "Dar s-acum tulburand stele pe-ale Nilului lungi unde, Noaptea flamingo cel rosu apa-ncet, incet patrunde, s-acum luna arginteste tot Egiptul antic". Tot o oglinda dinamica, purtatoare de magie, intalnim si in poemul Diana: "in cea oglinda miscatoare Vrei sa privesti un straniu joc".

Notiunea de simetrie este strans legata de oglindire. O structura este simetrica daca ramane neschimbata atunci cand o reflectam intr-o oglinda obisnuita. Aceasta se distinge de o structura asimetrica prin aceea ca poate fi suprapusa peste oglindirea ei. Pentru a deosebi doua forme gemene ale unor obiecte asimetrice se obisnuieste sa li se atribuie denumirile de "dreapta" si "stanga". Cu toate ca acestea sunt foarte diferite, oricat le-am cerceta sau le-am masura nu vom putea descoperi la una vreo proprietate pe care sa nu o

aiba si cealalta. Acest paradox l-a intrigat pe Immanuel Kant care a spus: "Ce poate semana mai mult cu mana mea si sa fie mai identic in toate privintele, decat imaginea ei in oglinda? si totusi nu pot sa pun mana pe care o vad in oglinda in locul originalului ei".

Un fluviu cu apa sa limpede poate deveni un urias cumul de oglinzi, care fixeaza pe o suprafata extinsa imagini astrale, iar stelele, privite ca niste icoane, se prelungesc prin refractie pana in fundul apei. Imaginea se transpune mirific si inversata, ca si cum ai privi intreaga bogatie a cerului prin prisma apei limpezi a fluviului. Viata insasi poate parea mai inconsistenta, mai asemenea substantei visului. Vastul poem eminescian *Memento mori*, publicat postum, ofera spiritului prea reflexiv al eroului un sir de tablouri grandioase ale marilor civilizatii antice si ale unor momente din istoria mai apropiata, intoarse in neant fara explicatie, prin simetrii si asimetrii, fara sens, fara urma, prilej de dureroase comentarii asupra lipsei de finalitate a lumii: "Iara fluviul care taie infinit-aceia gradina Desfasoara-in largi oglinde a lui apa cristalina, Insulele, ce le poarta, in adancu-i nasc si pier; Pe oglinzile-i marete, ale stelelor icoane Umede se nasc in fundu-i printre ape diafane, Cat uitandu-se in fluviu pari a te uita in ceri".

in acelasi poem, acelasi fluviu devenit al cantarii, care strabate in drumul sau codri semeti si lumineaza ca o oglinda uriasa formand un lac gigantic, lumina intreaga a zilei umple si desavarseste natura. Claritatea imaginii este intr-atat de reala, incat pana si culorile se pot vedea pe fund: "Prin padurile de basme trece fluviul cantarii Cateodata intre codri el s-aduna, ca a marei Mare-oglinde, de stanci negre si de munti impiedicat s-un gigantic lac formeaza, intr-a carui san din soare Curge aurul tot al zilei si il imple de splendoare, De poti numara in fundu-i tot argintul adunat".

Ochiul uman distinge cu usurinta lucrurile pe care le priveste.

Totusi, doua puncte alaturate nu se mai vad separate cu ochiul liber daca distanta dintre ele este mai mica decat cinci miimi de milimetru. Aceasta reprezinta distanta dintre doua elemente fotosensibile ale retinei. Dar tot ochiul omenesc suporta o anumita sensibilitate la culori, numita sensibilitate spectrala relativa. El prezinta o sensibilitate diferita pentru culori diferite, adica pentru diferite lungimi de unda ale radiatiei luminoase. De exemplu, este stiut ca el are sensibilitatea maxima pentru culoarea verde. Insa bogatia de culori este un factor care caracterizeaza deseori frumusetea. In *Memento mori*, raul este argintiu si capata proprietati magice de a reflecta prin oglinda lui plana, la lumina lunii, culori si umbre de neasemuit, peste care natura isi revarsa intreaga frumusetate: "Pe cand greieri, ca orologii, ragusit prin iarba suna, De pe-un varf de arbor mandru tes in noptile cu luna Pod de panza diamantina peste argintosul rau, si cat tine podul mandru, printre panza-i diafana, Luna raul il ajunge si oglinda lui cea plana Ca-ntr-o mandra feerie straluceste vioriu."

Marea, cu valurile ei, intruchipeaza un izvor de nemarginita oglindire, mai cu seama sub influenta razelor luminoase ale astrului noptii - luna - o intreaga lume reflectata pana in imaginarele ei adancuri: "Adanca mare sub a lunei fata, inseninata de-a ei blonda raza, O lume-ntreaga-n fundul ei viseaza si stele poarta pe oglinda-i creata." (Adanca mare - 1873). Insa marea participa cu undele ei si la imaginea cosmica reflectata in mintea umana careia nu i se dezvaluie toate tainele universului: "Oricate stele ard in inaltime, Oricate unde-arunca-n fata-i marea: Cu-a lor lumina si cu scanteierea Ce-or fi-nsemnand, ce vor - nu stie nime." (Oricate stele...). Reflectarea prin raze poate transpune murmure si ganduri, dureri si mangaieri: "Iar raul suspina de blanda-i durere Poetic murmur Pe-oglinde-i de unde rasfrange-n tacere Fantastic purpur;" (O calarire in zori).

Valul detine de asemenea proprietati magice de a reflecta ceea ce este aproape de el. Dumbrava de pe mal este, in poemul *Frumoasa-i* (1866), chiar obiectul reflectat: "Dumbrava cea verde pe mal s-oglinde in umedul val".

in amurgurile linistite luna rasare permanent si se reflecta dintotdeauna in apa. La acest eveniment diurn, de umbre si lumini magice, participa intreaga imagine a lumii de deasupra prin oglindire. Tremurul apei este urmat de un tremur simetric al imaginii reflectate: "Sa fie sara-n asfintit si noaptea sa inceapa; Rasaie luna linistit si tremurand din apa." (Sa fie sara-n asfintit - 1882). Stelele sunt privite adesea ca niste icoane care strabat aici, aproape, langa noi, pe suprafata apei plane, luciul acesteia si se refracta pana in fundul ei: "O stea din cer albastru Trecu a ei icoana Din fata apei plana in fundul diafan..." (Lectura).

in cuibarul rotit de ape, mai degraba din undele apelor linistite decat de pe cer, luna vegheaza in permanenta: "si sarind in bulgari fluizi pe pietrisul din rastoace, in cuibar rotit de ape peste cari luna zace." (Calin nebunul).

Dupa anul 1877, obosit si dezamagit de loviturile vietii si de neintelegera societatii contemporane lui, Eminescu construiește armonii poetice noi, de mari adancimi, din ce in ce mai triste si mai pline de renuntare. Poetul devine mai complex, iar deceptiile din dragoste il copleșesc si il marcheaza pentru totdeauna. "Cum s-ar putea reda portretul umbrei si al timpului neispravit?" se intreaba Tudor Arghezi la construirea unui portret al poetului. si tot el adauga: "Cateva reflexe e tot ce se poate aduna pe oglinda unei lentile." in aceasta ultima perioada a creatiei eminesciene se petrece o concentrare a imaginii, o stilizare si o fixare de contururi apasate. Luminele se sting, culorile incep sa paleasca. Apar pe rand "oceanul cel de gheata" (De cate ori, iubito...), "bolta alburie", "luna cea galbena - o pata" nu mai are stralucire, "Iar timpul creste-n urma mea... ma-ntunec!" (Trecut-au anii...). Toamna metaforica, ca anotimp al sfarsitului, apare des: "O toamna care intarzie Pe-un istovit si trist izvor;" (Te duci...). Marmura slujeste

acum ca termen frecvent utilizat pentru sugerarea frumusetii inghetate, ireale, fantomatice parca: "si cand rasai nainte-mi ca marmura de clara..." (Nu ma intelegi), "Din incretirea lungii rochii Rasai ca marmora in loc" (Atat de frageda), "Din valurile vremii, iubita mea, rasai Cu bratele de marmur..." (Din valurile vremii...), "...chip de marmura frumos" (Te duci). Marmura apare din ce in ce mai des cu atributele ei de material - rece, friguroasa, de gheata - sugerand o atmosfera specifica poeziei de renuntare sau tragica evocare a dragostei stinse: "O, vino iar! Cuvinte dulci inspira-mi, Privirea ta asupra mea se plece, Sub raza ei ma lasa a petrece si canturi noua smulge tu din lira-mi." (Sonete).

in inger si demon (1873), plenitudinea umbrei unei copile ingenuncheate poate fi asemanata cu reflectarea. Umbra poate reflecta la randul ei, ca o apa lina sau o marmura curata. Portretul umbrei este redat in totalitatea lui, mai expresiv decat insusi obiectul. in acest poem exista o vorbire prematura despre marmura, ca despre un material curat, nu neaparat rece si respingator asa cum il va vedea poetul in ultimii sai ani de creatie: "Pe un mur inalt si rece de o marmura curata, Alba ca zapada iernii, lucie ca apa lina, Se rasfrange ca-n oglinda a copilei umbra plina - Umbra ei, ce ca si dansa sta in ruga-ngenuncheata".

Gheata are si ea proprietati de oglindire, chiar daca numai asemanarea este cea care sugereaza acest lucru: "Colinde, colinde! E vremea colindelor, Caci gheata se-ntinde Asemeni oglinzilor" (Colinde, colinde).

in basmul liric Calin implinirea dragostei se manifesta pregnant in chipul fetei. Nunta se pecetluiește si se petrece solemn la marginea lacului, peste care luna se rasfrange ca in cuibarul apelor primordiale: "in cuibar rotind de ape, peste care luna zace".

Poemul de inspiratie folclorica are un final de dragoste care constituie o sinteza a peisajului eminescian caracteristic primei perioade de creatie erotica. intunericul tainic si stralucitor al padurii de argint, lucirile apei si lunii, florile albastre, vazduhul tamaiat, toate aceste elemente converg spre a crea cadrul vrajtit al dragostei implinite intre fata de imparat si Zburator. in Gazelul de inceput al poemului Calin - file din poveste imaginea iubitei devine mai frumoasa daca este contemplata intr-o oglinda: "E iubitul care vine De mijloc sa te cuprinda si in fata ta frumoasa O sa tie o oglinda, Sa te vezi pe tine insati Visatoare, surazanda". Oglinda poate reflecta si imagini mai putin placute, dar care trebuie neaparat descoperite pentru a te vedea pe tine insuti: "Ea a doua zi se mira cum de firele sunt rupte, si-n oglinde-ale ei buze vede vinete si supte". Un perete de oglinzi poate implini visul de iubire al frumoasei printese: "Vis frumos avut-am noaptea. A venit un zburator si strangandu-l tare-n brate, era mai ca sa-l omor... si de-aceea cand ma caut in paretele de-oglinzi, Singurica-n camaruta brate albe eu intinz...".

Scrisoarea I (1881) il expune pe poet intr-o perspectiva cosmica in care se misca cu o nespusa liniste si stapanire in diferite momente. in primul moment el se plaseaza in obisnuita inca din tinerete perspectiva lunara, identificandu-si raza propriei vederi cu raza lunii, sau folosindu-se de aceasta ca de un reflector cu care patrunde in viata oamenilor de pe pamant, surprinzandu-i in ocupatii care caracterizeaza cateva tipuri umane, fundamentale: parazitul elegant care isi cauta in oglinda infrumusetarea chipului nesuferit de lumea din jurul sau ("Unul cauta-n oglinda de-si bucleaza al sau par,..."), apoi inteptul sau istoricul ("Altul cauta in lume si in vreme adevar"), negutatorul, si, in sfarsit, dascalul, savantul, astronomul, un erou a carui soarta o deplange. in medii omogene si izotrope, lumina se propaga in linie dreapta. De aceea e nevoie de un cer senin si de linistea absoluta a noptii prin care transpare raza lunii. Geneza lumii e un nou prilej de ridicare a poetului in ametitoarea perspectiva cosmica.

Exista uluitoare sugestii sonore de miscare a sferelor: tristetea infinita a sfarsitului, colorat aproape omeneste, descrierea disparitiei luminii, caderea astrelor din ritmul universal. Oglindirea poate avea insa un sens mai larg. Eco-ul poate fi uneori considerat drept o oglindire a sunetului, iar melodiile pot fi asemanate cu niste tonuri ordonate in lungul dimensiunii unice a timpului. Martin Gardner si altii au oferit numeroase demonstratii si exemple detaliate in care arta, in general, reflecta constructii la baza carora se afla fenomenul de oglindire.

Tarziu, in ultimile clipe ale creatiei sale artistice, Eminescu revine asupra oglinzii ca obiect uzual care reflecta, asemeni ochiului uman, aproape pana la absorbtie totala, frumusetea desavarsita a iubitei: "De-al tau trup el se patrunde, Ca oglinda il alege - Ce privesti zambind in unde? Esti frumoasa, se-ntelege." (Lasa-ti lumea - 1883).

Reflectarile in oglinda sunt atat de puternic integrate in viata noastra de toate zilele, incat avem impresia ca le intelegem complet. Cu toate acestea, numerosi oameni nu mai stiu ce sa raspunda cand sunt intrebati: "De ce inverseaza o oglinda stanga cu dreapta, dar nu si susul cu josul?". intrebarea starneste cu atat mai multa confuzie, cu cat este usor sa construim oglinzi care sa nu inverseze stanga cu dreapta. Platon, in Timeu, si Lucretiu, in Despre natura lucrurilor, descriu o astfel de oglinda confectionata dintr-un dreptunghi de metal lustruit, caruia i s-a dat o forma usor concava. Daca va uitati intr-o astfel de oglinda, va veti vedea fata, asa cum o vad ceilalti. Oglindirea unei pagini tiparite poate fi si ea, intr-o astfel de oglinda, citita fara dificultate.

La intrebarea de mai sus se poate raspunde oarecum pe baza razelor luminoase si a principiilor optice. Simplul fapt ca putem distinge dreapta noastra de stanga noastra implica o asimetrie a sistemului perceptiv, cum a remarcat Ernst Mach in 1900. Suntem, astfel, pana la un punct, o minte asimetrica salasluind intr-un corp cu simetrie bilaterala. Eminescu surprinde clar asemenea detalii in poezia care avea sa-i inlocuiasca sublim mai tarziu propriul sau nume, Luceafarul: "si din oglinda luminis Pe trupu-i se revarsa, Pe

ochii mari, batand inchisi Pe fata ei intoarsa.". Acest poem de simbolistica mitologica si filozofica este atat o drama a renuntarii la dragoste, cat si o drama a cunoasterii.

El tinde la explicarea sortii nefericite a geniului in lumea contemporana poetului, infatisat in forma atat de familiara lui Eminescu, aceea a basmului. Concluzie a vietii si gandirii eminesciene, poemul e cu atat mai tragic cu cat realizeaza rasturnarea ierarhiei valorilor din opera tineretii. in acest poem oglinda participa la intregirea a doua lumi diferite, oferind sansa unei iluzorii apropieri: "Ea il privea cu un suras, El tremura-n oglinda, Caci o urma adanc in vis De suflet sa se prinda".

Mistuit de o arzatoare iubire pentru o "preafrumoasa fata" de imparat, Luceafarul, in ciuda deosebirii de natura dintre ei, patrunde prin intrupari succesive in viata si sufletul fiintei pamantene, iar fenomenul se petrece prin intermediul oglinzii. Comentand acest poem-oglinza, George Calinescu, in "Studii eminesciene - 75 de ani de la moartea poetului", publicat in anul 1965 de Editura pentru Literatura, spunea: "Cele patru strofe care zugravesc cum cel menit sa fie pura oglinda lumii contempla pe fata de imparat in oglinda, sunt prilej nu numai de a observa o maiestrita tranzitie de la static la dinamic, dar si de a intrevede intr-acest ansamblu de fantastic adevarul viziunii plastice".

Hyperion e readus la realitatea abstracta si solitara a existentei lui in finalul poemului, explicand aceasta cunoastere a deosebirii celor doua lumi: "Ci eu in lumea mea ma simt Nemuritor si rece.". Constiinta apartenentei la o lume superioara prin cunoasterea rece a adevarului absolut e de data aceasta slaba compensatie a renuntarii la patima fierbinte si ispititoare a vietii pamantesti, a infrangerii in dragoste.

Oglinda poate fi folosita la masurarea urateniei, dezamagirii, nefericirii. E de ajuns sa te privesti intr-o oglinda atunci cand simti aceste stari: "Cand iti trec prin minte acestea, copila, Te uiti in oglinda si iti plangi de mila;" (Viata). Nu mai putin adevarat este si faptul ca oglinda reprezinta obiectul in fata caruia s-au scos de-a lungul timpului cele mai multe suspine. Ea este martora multor vise care se petrec adeseori chiar in fata ei: "Ci tanara speranta in haina de mister Arata-n lume-oglinza-i cea plina de visari!" (Lumina). "Oglinda-ti spune farmecul cum trece", ne spune Shakespeare intr-unul din sonetele sale. Indiferent de metamorfoza lucrurilor si a oamenilor, oglinda este acelasi rece si neiertator obiect care ne "spune" cum aratam in realitate. Daca lumea pare doar a se transforma, in trecerea ei se opune oglinda care reflecta totdeauna realitatea ca o faclie care ne insoteste permanent in curgerea noastra: "Oricat se schimbe lumea, de cade ori de creste, in dreapta-va oglinda de-a pururi se gaseste: Caci lumea pare numai a curge trecatoare Toate sunt coji durerii celei nepieritoare." (Ca o faclie).

Ochii femeii iubite pot reflecta intreaga viata. in ei se regasesc linistea deplina si fericirea absoluta: "Parea c-asteapta s-o cuprind in brata si fata mea cu manile s-o iei Ca sa ma pierd in ochii-i de femeie. Citind in ei intreaga mea viata." (Parea c-asteapta...).

Realitatile pot aparea uneori intoarse pe dos. Luna, desi izvorul ei vesnic este intunericul, nu rasare totdeauna pe cer, ci uneori isi face aparitia direct din ape, inundand totul cu lumina si multiplicand la infinit undele in care se revarsa: "Deodata luna-ncepe din ape sa raseie si pan' la mal dureaza o cale de vampaie. Pe-o repede-nmiire de unde o aterne Ea, fiica cea de aur a negurei eterne." (Sarmis). Acelasi astru are proprietati magice de a aluneca neobservat, putand deveni chiar cadoul minunat ce poate fi oferit iubitei: "Cum nu sunt ca ea, Ca sa ma strecor, Drept oglinda ta Sa cobor!" (Ochiul tau iubit). Tot luna poate fi si o oglinda a marilor suprafete terestre. Lanurile bogate pot fi vazute chiar pe suprafata astrului.

Iata o inversare de roluri intre luna si lac, acesta din urma avand si functia de acompaniament sonor: "si verzile lanuri se leagana-n luna, si lacuri cadenta cantarilor suna." (Diamantul nordului - Capriccio). O frunte ganditoare poate fi privita metaforic ca o mare oglinda a lumilor senine si virtuale: "si-n fruntea mea, oglinda a lumilor senine, Aveam gandiri de preot si-aveam puteri de regi." (Cum universu-n stele...). Despre toate aceste inversiuni George Calinescu afirma la un moment dat: "...puterea de a oglinzi prezentul in vis, facand din el un cer intors si fara fund, este enorma si impiedica pasii terestri. Eminescu era un lunatec sublim, in sufletul caruia visele cresteau ca nalba, acoperind si colorand privelistea orizontala..."

Din punct de vedere fizic o imagine se numeste reala, atunci cand ea se obtine din intersectia razelor de lumina, si virtuala, daca se obtine din intersectia prelungirilor acestor raze. Lumea poate fi transpusa printr-o proiectie de pe zapada direct pe cer, acesta din urma avand si el proprietatea de a rasfrange si zugravi umbre, culori si miscari de tot felul. in Calin nebunul poetul reuseste sa reflecte realitatea in acest mod, ca printr-o proiectie pe un gigantic si tulburator ecran: "Lumea iese dintre codri, noaptea toata sta s-o vada, Zugravesce umbre negre peste giulgiuri de zapada si mereu ea le lungeste si suind pe cer le muta, Parca fata-i cuvioasa e cu ceara invascuta".

in legatura cu sfarsitul tragic al poetului care a cantat si incantat atat de frumos oglinda, Garabet Ibraileanu, in Studii literare, a afirmat ca "...poate avem dreptul sa spunem ca in Eminescu natura crease pe cel mai mare liric modern si ca, geloasa de propria-i opera, i-a placut sa sfarme de timpuriu minunata oglinda in care s-a rasfrant atat de incantator."

Pentru Eminescu, lumea este un spectacol miraculos, in care spatiul si timpul capata o puternica coloratura afectiva. Universul are dimensiunile cele mai stranii, de aceea poetul ni-l infatiseaza adesea ca pe un joc etern de lumini si umbre, o imensa oglinda in care

fiecare dintre noi ne putem regasi in intregime ori de cate ori dorim sa ne privim in ea.
in Eminescu si eternitatea discursului liric, Romul Munteanu spune: "Eminescu este, fara indoiala, un poet al privirii. Dar intre el si
Â«lumea de piatraÂ» apar tot felul de obstacole care opacizeaza Â«oglinzile lumiiÂ». Cand intre eul receptor al scriitorului si
Â«bolta lumiiÂ» nu se interpun nici un fel de obstacole ale privirii ca Â«munti de neguriÂ», Â«neguri de argintÂ», Â«gene de
norÂ», Â«insetata lor viata prin ceataÂ», Eminescu devine un poet al privirii neiertatoare. Cand poetul vede visul ce se destrama,
realitatea apare oribila si necesitatea voalarii elementelor referentiale, ostile visului luminos, se implineste cu ajutorul poeziei."
Prin tulburatoarea sa viata cat si prin intreaga sa opera poetica, Eminescu ne-a fost, ne este si ne va ramane o vesnica si luminoasa
oglinda.